

ne sunt, non ab omnibus communiter videntur, ut observat S.Thomas hic qu. 51. art. 2. Et saltem hoc dici non potest de Christo, cui Matth.4. apparuisse dicitur Diabolus, cumque in pinnaculum templi, ac in excelsum montem assumisse. Non enim decuit Christum à Diabolo deludi, ut quod sola imaginatione gereretur, Christus realiter fieri putaret.

2. Ut autem Angelus dicatur assumere corpus, requiritur ut illud sibi aliquo modo uniat, non sicut forma unitur materia, cùm sit natura completa & totalis; neque unione hypothistica, cùm nulla personalitas, præter infinitam, possit terminare alienam naturam, ut suppono ex tractatu de Incarnatione, sed ut motor mobili. Hoc tamen non sufficit ad assumptionem, quia hanc præsentiam habent Angeli ad cœlos quos movent, & ad energumenos quos torquent, quos tamen non dicuntur assumere; sed requiritur insuper quod Angelus corpus assumptum ita formet & moveat, ut per ipsum nobis representet proprietates intelligibles, vel suas, vel superiorum Angelorum, vel ipsius Dei, quando ejus personam gerit, ut legatus illius.

3. Materia verò ex qua Angeli ordinariè formant corpora quæ assumunt, est aer vel vapor adensatus & crassus, vi motricis virtutis redactus in figuram corporis humani, vel alterius animalis, in cuius corpore Angelus apparere vult. Cujus signum dat S.Thomas in 1. dist. 8. qu. 1. art. 3. ex eo quod multi voluerunt gladio secare hujusmodi corpora, & non potuerunt; quia aer cùm sit fluxilis, scissus statim continuatur. Sed apparere difficile, qua ratione possit corpus ex aere efformatum, ad instar humani corporis contractari & tangi; cùm aer nec humana carnis mollitiem, nec ossis duritatem tactui exprimere queat. Verum ad hoc responderet, Angelos in corporibus assumptis posse hujusmodi qualitates tactui apparenter exprimere, vel resistendo, & vi sua motiva attemperando motum corporis tangentis, ne plus minusve penetret de corpore assumpto, quam sat fuerit ad mollitiem vel duritatem humani corporis exprimendam; vel tantum miscendo & combinando de reliquis elementis in corpore assumpto, quantum sat fuerit ad exprimendas qualitates, quæ humani corporis temperamentum possint apparenter referre. Verumtamen existimat Caietano 2. qu. 95. art. 3. eos non tam perfectè imitari posse temperamentum corporis humani, quin tactu ipso discerni possit corpus fictitum a vero, si summa cura & diligentia, ac advertentia intellectus adhibeatur, juxta illud Christi ad Discipulos Lucae ultimo: *Palpate & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet.*

4. Si autem quæras, quæ virtute Angelus possit ex aere efformare corpora, eaque assumere? Respondeo id posse virtute naturali: tum quia, ad aërem condensandum, illumque in figuram hominis vel alicujus animalis redigendum, opus est solius virtutis motricis. Tum etiam, quia Demones corpora assumunt ad malum finem, ut ex historiis constat: nequit autem Deus extraordinario concursu ad opus malum concurre, quia nequit esse causa particularis & principalis operis mali. Unde quando S.Thomas hic art. 2. ad 3. ait quod *Angeli assumunt corpora ex aere, condensando ipsum, virtute divina*, vel per virtutem divinam intelligenda est illa quam Angeli à Deo accepérunt simul cum natura. Vel hoc interpretari & intelligi debet de apparitionibus supernaturalibus Angelorum, quales fuerunt factæ Abrahæ, Tobiae, Danieli, & Beatæ Virginis; in his enim virtute divina & supernaturali formata

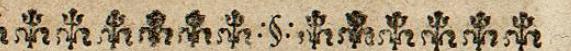
CAPUT IV.

De assumptione corporum ab Angelis.

1. Certeum est Angelos posse assumere corpora, & per ea se visibiles hominibus exhibere id enim aperte colligitur ex variis scripturar locis, in quibus legitur, Angelos Abrahæ, Lorth, Tobiae, & aliis apparuisse. Nec verisimile est, eas omnes apparitiones secundum imaginationem contigisse, cùm scriptura sic introducat eos appartenentes, ut communiter ab omnibus viderentur; quæ autem sola imaginatione & sensuum delusio-

formata fuisse corpora assumpta ab Angelis beatis, valde probabile est.

5. Si rursus inquiras, an Angelus in corporibus assumptis vita sensitivæ opera exercere valeant, putà loqui, manducare, videre, audire? Respondebo negative cùm S.Thomas hic art. 3. quia illi in hujusmodi corporibus non vivunt vita sensitivæ, nec potentias sensitivas habent, unde similitudinariè tantum has operationes exercent in assumpto corpore, ut non obscurè significavit Raphaël Angelus Tobiae 6. cùm dixit: *Videbar quidem vobiscum manducare & bibere, &c.* Unde multò minus potest Angelus in corpore assumpto generare, quia generatio requirit decisionem propriæ substantiæ viventis, medio semine in matrice foemina recepto. Possunt tamen Angelii esse generationis ministri, & generare ministerialiter. Ut enim notat D.Thomas hic art. 3. ad 6. potest Daemon in corpore assumpto fieri succubus ad virum, & ab eo semen recipere, & postea faciendo se incubum ad mulierem, semen suscepimus utero ejus infundere; siveque potest ex tali semine, Daemonis ministerio in uterum foemina infuso, generari fetus, qui tamen Daemonis filius dici non debet, sed illius hominis, à quo est semen acceptum, ut ibidem ait S.Thomas. Adverte tamen, quod licet Daemon incubus possit prædicto modo humana problem generare, non potest tamen Daemon succubus, per semen humanum aliunde translatum, problem in seipso conceperem, quia organizatio humani corporis & cuiuscunq[ue] perfecti animalis, requirit determinata instrumenta vita, à quibus formetur & perficiatur: quæ instrumenta nequeunt virtute Daemonis supplicari, cùm nequeat ab illo supplicari calor ille vitalis, quo virile semen intra foemina matricem receptum, foveatur, prolificatur, & in humani corporis figuram efformatur; nam ille necessario pendet ab organis & spiritibus vitalibus, qui extra corpus animatum conservari nequeunt. De quo vide Delirium lib. 2. disquisitionum magiarum qu. 15.

CAPUT V.

De loco Angelorum.

Considerata substantia Angelorum secundum se, & in ordine ad corpora quæ assumunt, superest ut eam contemplemur in ordine ad locum, & rationem formalem per quam in loco constituantur declaremus.

§. I.

Angelii sunt in loco per operationem.

1. Probatur primò ratione quam insinuat S.Thomas 3. contra Gent. cap. 68. ubi sic discurrit: *Omne quod est in loco, vel in re quacunque, aliquo modo contingit ipsam: res enim corporea est in aliquo sicut in loco secundum contactum quantitatis dimensionis, res autem incorporea in aliquo esse dicitur secundum contactum virtutis, cùm careat dimensionis quantitate.* Sic igitur se habet res incorporea ad hoc ut sit in loco per virtutem suam, sicut se habet res corporea ad hoc ut sit in loco per quantitatem dimensionis. Unde sic arguo: Id est Angelo ratio formalis essendi in loco, per quod ipsum contingit, ut constat de locato corporeo: At per solam operationem transuentem, Angelus locum contingit: Ergo sola operatio transiens est Angelo ratio for-

§. II.

Solvuntur objections.

3. Objicies primò: D. Thomas hic qu. 52. art. 1. sic ait: *Per applicationem virtutis Angelica ad aliquem locum, dicitur Angelus esse in loco corporeo.* Idem docet in 1. dist. 37. qu. 3. art. 1. & alibi sive: Ergo

Ergo censet Angelum non esse in loco formaliter per ipsam operationem transeuntem, sed per applicationem virtutis in actu primò.

Respondent aliqui cum Caetano, Angelum esse incompletè in loco per applicationem virtutis, & completere per operationem transeuntem; ejusque præsentiam inchoari per virtutis applicationem, compleri autem per exercitam operationem in loco. Et per hoc facile explicant D. Thomam, qui interdum docet Angelos esse in loco per applicationem virtutis, interdum per operationem transeuntem; loca enim primi generis explicitant de præsentia incompleta, alia verò de præsentia completa.

4. Respondeo secundò cum Salmaticensibus, D. Thomam per applicationem virtutis ad locum, nihil aliud intelligere, quam ipsam actualē operationem, ut constat ex loco citato ex sententiis, ubi sic ait: *Tertia opinio ponit Angelum esse in loco, in quantum alicui loco per operationem applicatur. Et ideo hanc opinionem sequendo, qua rationabiliter videtur, dico quod Angelus & qualibet substantia incorporea, non potest esse in corpore vel in loco, nisi per operationem, qua effectum aliquem in eo causat.* Ubi veila illa per operationem applicatur, manifestè declarans S. Doctorem in subjecta materia non distinguere applicationem virtutis Angelicæ ab ejus operatione. Hæc solutio magis infra patebit, ostendamus enim actionem Angeli transeuntem, tria munia inadæquata habere, nimur rationem applicationis ad locum, rationem operationis in loco, seu productionis effectus, & rationem ubicationis seu præsentia in loco.

5. Objicies secundò: Prius est Angelum esse in loco, quam in eo operari: Ergo non constituitur in loco per operationem. Consequentia patet, Antecedens probatur primò, quia prius est Angelum esse quam operari: Ergo similiter prius est esse in loco, quam operari in loco. Secundo, quia approximatio seu applicatio agentis ad passum, est conditio necessariò prærequisita ad operandum circa illud, ut docent Philosophi 7. physic.

6. Respondeo negando Antecedens, & ad primam ejus probationem, concessò Antecedente, nego consequentiam. Nam ut ait S. Thomas quodlib. 1. art. 4. ad 1. *Nihil prohibet aliquid esse prius simpliciter, quod non est prius quantum ad hoc, sicut substantium est simpliciter prius superficie, sed non quantum ad hoc quod est colorari;* & similiter prius simpliciter est corpus, quam talius; tamen ipsum est in loco per tactum dimensione quantitatis, & similiter Angeli per contactum virtutis. Hanc doctrinam egregie illustrat & explicat Caetanus h̄c qu. 52. art. 1. ubi ait, quod sicut in corpore locato tria sunt, nimur substantia quæ locatur, quantitas quæ est ratio locandi, & ubi seu relatio præsentia, quæ sequitur ad illam tanquam ad proprium fundamentum; ita & in substantiis spiritualibus hæc tria reperiuntur, nempe Angeli substantia, quæ est præsens & indistans à loco; operatio virtualiter transiens, quæ est contactus virtutis, per quem sit præsens; & relatio vel denominatio præsentia, quæ in eo fundatur. Et hæc tria diversimodè considerari possunt, & juxta diversas considerationes habere rationem prioris & posterioris. Si enim considerentur in ordine essendi, substantia tenet primum locum, secundum quantitas dimensiva in rebus corporeis, & contactus virtutis in substantiis spiritualibus, tertium relatio seu denominatio præsentia. Secùs est in ordine locandi, nam in tali ordine primum est quantitas dimensiva in rebus corporeis, & contactus virtutis in spirituali-

bus; secundum ipsa substantia rei corporeæ, vel spiritualis; tertium relatio vel denominatio præsentia, quæ in tali contactu quantitativo vel effectivo fundatur.

7. Ad secundam probationem Antecedentis, dicendum est, quod licet in agentibus corporeis approximatio agentis ad passum sit conditio prærequisita ad operationem, non tamen in spiritualibus; quia corporeæ agunt per virtutem subiectam in quantitate, atque adeo ab illa dependent, & à loco qui commensurantur, secùs verò spiritualia; unde in istis approximatio est conditio duntaxat concomitans operationem, & quæ per illam fit; sicut anima nostra informando corpus, illi approximatur & unitur. Vel sicut licet ad recipiendam animam requiratur corpus organicum, non tamen prærequiritur, sed ipso animæ ingressu fit organicum.

8. Objicies tertio: Non est assignabile quid Angeli in celo empyreo producant, & Dæmones in inferno: Ergo non sunt in loco per operationem. Confirmatur: si operatio esset ratio formalis per quam Angeli in loco constituerentur, sequeretur Angelum nullibi esse, quando nullibi operatur, quod videtur absurdum; cum enim sit pars universi, semper intra mundum remanere debet, etiamsi nullatenus ad extra operetur.

9. Ad objectionem respondeo Angelos beatos in celo empyreo lumen vel ornatum quedam producere, aut aliare qualitatem vel effectum nobis occultū, sicut est & ipsa Angeli & cœli Empyrei natura. Unde S. Thomas in 1. dist. 37. qu. 3. art. 1. ait quod *Angelus est in loco, in quantum operatur circa aliquid corpus locatum, vel motum, vel lumen, vel aliud hujusmodi.* Dæmones verò sunt in inferno per alligationem & detentionem violentam, quam exponemus infra, cum agemus de illorum pena, licet enim in Angelis ratio existendi in loco connaturali, sit operatio, ratio tamen existendi in loco violento est passio, seu passiva alligatio, quæ spiritus illi ita detinetur & alligatur, ut non permittantur alibi operari. Unde Tobiæ 8. dicitur quod Asmodeus Dæmon ab Angelo Raphaële religatus est in deserto superioris Ægypti, ne scilicet ulli rei nocere posset actione sua & operatione transeunte, quæ illi spiritus in se maligni, sunt in alia malefici, quantum possunt.

10. Ad confirmationem respondet D. Thomas loco proximè citato in resp. ad 4. his verbis: *Ad quartum dicendum quod hoc non repugo inconveniens quod Angelus sine loco possit esse, & non in loco, quando nullam operationem circa locum habet; nec est inconveniens, ut tunc nullibi vel in nullo loco esse dicatur: sicut etiam non est inconveniens quod nullo colore coloratus dicatur; sed hoc tamen non est imaginabile, quia imaginatio continuum non transcendet.* Idem docet quodlib. 6. art. 3. & qu. 3. de potent. art. 19. ad 2. ubi sic ait: *Nihil prohibet Angelos non esse in loco, si voluerint.* Certè si Angeli creati fuissent ante mundum, ut existimat plures ex Patribus Græcis, tunc nullibi fuissent nisi in Deo, nec Deus nisi in seipso. Ex quo efficax argumentum in favorem nostra sententiae desum potest: Ratio enim tribuens Angelo esse in loco connaturali, debet esse ita elevata & eminentia, ut ratione illius possit Angelus quando voluerit se ab omni loco absolvere: Sed hoc solum potest convenire operationi Angeli, non verò ejus substantia; substantia enim Angeli est aliquid omnino necessarium, nec potest ea spoliari quando voluerit; & contra verò operatio transiens liberè ei convenit,

venit, & potest cum voluerit eam suspendere, vel ab ea omnino cessare: Ergo ratio tribuens Angelum esse in loco connaturali, non est substantia Angelii, sed solum ejus operatio virtualiter transiens.

11. Ad pleniorē hujus celebri difficultatis intelligentiam, & aliorum argumentorum solutionem, advertendum est, quod quando dicimus Angelos existere in loco per operationem transeuntem, id intelligimus de operatione transeunte, quæ exit ab Angelo immediate immediatione suppositi, non verò de ea quæ procedit ab illo immediate solum immediatione virtutis, id est per virtutem à se diffusam & derivatam. Unde licet Angelus in tota prima sphæra motum localē officiat, non tamen roti sphæra substantialiter præsens est, sed solum parti orientali, cui primò applicat suam virtutem, & in quam agit immediate, non solum immediatione virtutis, sed etiam immediatione suppositi, ut docet Divus Thomas h̄c art. 2.

S. III.

Conjectaria precedentis doctrine.

12. Omnia quæ de loco Angelorum docentur à Theologis, præsertim à Discipulis D. Thomæ, sequuntur ex illo principio, quod S. Doctor sèpè repetit & inculcat, nempe Angelum esse in loco per applicationem suæ virtutis, seu per operationem virtualiter transeuntem. Ex hoc enim sequitur primò, Angelos non esse propriè in loco, sed tantum metaphorice; tum quia Angelus dicitur esse in loco, quatenus illum tangit: contactus autem qui fit per operationem, non est verus & proprius, sed duntaxat metaphoricus. Tum etiam, quia ad hoc ut aliquid sit in loco propriè, requiri quod ab illo circumscrībitur & mensuratur: unde ubi prædicamentale definitur à Gilberto, *circumscrip̄tio corporis à circumscriptione loci proveniens:* Angelus autem non circumscrībitur nec mensuratur à loco, sed post illud effectivè continet & mensuratur. Unde ubi Angelicum non est prædicamentale, sed metaphoricum; est enim ipsam operatio Angelis, ut habet aliquam analogiam & similitudinem cum ubi corporo, consistentem in eo quod sicut ubi corporeum & predicamentale, ponit corpus realiter præsens & unitum loco, ac limitat ipsum, ad hoc ut sit ita præsens uni loco, ut non sit in alio: ita similiter operatio Angeli in locum, ponit substantiam Angeli præsentem & unitam tali loco, illamque limitat, ut ita sit præsens loco adæquato, ut non sit alibi. Ex quo intelliges, operationem angelicam, propter suam eminentiam, habere tria officia seu munia inadæquata: primò enim sibi conjungit & subiectum subiectum, secundò in subiecto effectum aliquem producit, tertio Angelum præsentem & ubicatum reddit; unde habet rationem applicationis ad locum, rationem operationis in loco, seu productionem effectus in illo, & rationem ubicationis, seu præsentia in loco. Quæ tria munia, licet ab eadem operationis angelica entitate præstentur, unum tamen aliud natura præcedit: primò enim illi convenit ratio applicationis, secundò ratio operationis seu effectus, tertio ratio præsentia seu ubicationis: sicut in Tractatu de Trinitate diximus, relationes divinas eminenti quodam modo habere rationem substantialis, seu formæ hypostaticæ, rationem originis tam activæ quam passivæ, & rationem relationis seu puri respectus ad terminum; ita ut prius secundum rationem primum munus illis convenient, deinde secundum, postea tertium.

13. Sequitur secundò, quod cum Angelus non sit in loco nisi per accidentem, inquantum scilicet corpus assumptum, vel corpus cui per operationem applicatur, in loco est, non habet sicutum, distantiam, & propinquitatem localē, nisi per accidentem, & ratione loci corporei, in quo per operationem virtualiter transeuntem existit. Unde si Deus mundum corporeum destrueret, vel si Angelii ante mundi corporeum conditi fuissent, ut volunt plures ex Patribus Græcis, non essent inter se propinquui vel distantes positivè, sed negativè tantum, propinquitate saltem vel distantia physica; licet inter se habere possent, vel potuissent, propinquitatem quandam moralē & metaphoricam; quia tunc posset vel potuisse unus Angelus agere in aliis actione morali, cum illuminando, vel illi imperando.

14. Sequitur tertio, Angelos non esse actu in spatiis imaginatiis, aut supra cœlos, cum ibi nullum sit corpus quod moveant localiter, vel circa quod actionem aliquam transeuntem exerceant; sed nec etiam dici posse eos ibi esse per potentiam; cum enim illi non agant per virtutem creativam, sed edificavam, nullum possunt producere corpus in spatiis imaginariis, circa quod possint operari. Si tamen Deus supra cœlos aliquid corpus crearet, tunc posset Angelus per motum localē illuc se transferre, ibique tanquam in loco existere; quia tunc posset corpus illud mouere localiter, aut alias actionem transeuntem circa illud habere.

15. Sequitur quartò, Angelos non esse ubique, ut exigit Durandus: cum enim eorum virtus operativa sit finita & limitata, sicut & eorum natura, certam & limitatam habent sue activitatis sphæram, nec possunt eodem momento potentiam operativam omnibus locis applicare. Unde Damascenus lib. 2. fidei: *Dum sunt in cœlo, in terra non sunt; & in terram à Deo missi, non remanent in cœlo.* Quare cum Tertullianus in Apolog. cap. 32. ait quod illi *memento ubique sunt, totus orbis illis locis est,* solum intendit summam illorum velocitatem & agilitatem declarare; tam promptè enim & celeriter moventur, ut videantur ubique esse, ut patet ex infra dicendis.

16. Sequitur quintò, quod eris Angelus inextensus sit & indivisibilis, potest tamen esse in loco extenso & divisibili, quia illi potest applicare suam virtutem; unde potentia ejus operativa, ejusque operatio, est sint in se formaliter indivisibilis, sint tamen virtualiter extensa & divisibilis, eò quod inferant & causent immediate passionem & effectum divisibilem & extensem in subiecto circa quod operantur.

17. Sequitur sextò, Angelum non necessitari aut coarctari ad existendum in toto loco seu spatio sue virtuti operativa adæquato, sed posse in minori se collocare. Licet enim à quantitate perfectionis substantialis Angeli oriatur tanquam à prima radice, quod possit esse in tanto loco; ratio tamen proxima, per quam in loco constituitur formaliter; est virtus operativa, ut liberè applicata, & virtutis extensa in ordine ad locum, per operationem transeuntem: unde sicut sine mutatione perfectionis substantialis, aut virtutis operativa, potest Angelus operari circa magnam aut parvam quantitatem intra sphæram sue activitatis, ita potest nunc in loco sibi adæquato, nunc in minori se constitutere, eo proportionali modo, quo si aliquid corpus haberet in sua dispositione extensionem quantitatis in ordine ad locum, posset eam nunc ad maiorem, nunc ad minorem locum applicare, intra